

Ödül ve ceza yerine ne yapmalıyız?

1.Koşulsuz ebeveynlik prensibi uygulamalıyız.

2.Asıl amaç belirtinin altında yatan kök sorunu çözmektir. Örneğin, ödev yapmama bir belirtidir ama asıl sorun motivasyon eksikliğidir.

3.Ödül, ailenin ihtiyacını ön planda tutar. Ama asıl önemli olan çocuğun ihtiyaçlarının öncelik gerektirdiğini bilemektir.

4.Çocuklar söylenenleri değil, gözlemediklerini yapar. Çocuk bir davranışı yapmıyorsa ya da bir tutumu sergilemiyorsa , o davranış ve tutum ailede eksik olabilir. Aileler bunları hatırlayıp çocuklarına nasıl model olduklarını düşünmelidirler. Ve onlara doğru model olmalılar.

5.Çocukla gerçek ilişki kurmak gerekiyor. Bu da dört aşamada oluyor. 1.Çocuğun bakış açısını öğrenmek 2.Çocuğun ihtiyacını anlamak 3.ihtiyacın temelindeki duyguyu keşfetmek 4.Çocuğun ihtiyacını karşılamak için onunla beraber çözüm üretmek.

6.Çocuklar kendini değerlendirdikçe ve aileden geribildirim aldıkça, gelişir ve yaptığı işten keyif almaya başlar. Ayrıca çocuğa ilgi soruları sormakta çocuğun o işten keyif almasını sağlar.

7.Geribildirim yargı içermemeli durumla ilgili bilgi vermelidir. Ör.Çocuk resim yaptı. Annesine sordu anne 'Afferin güzel olmuş' derse bu yargı içerdiği ve açıklama yapılmadığı için doğru bir geribildirim olmaz. Anne 'Evet, farklı renkler kullanmışsın' derse bu doğru bir geri bildirim olur.

8. Aile çocuğa sorumluluk kazandırmalıdır. Sorumluluk kazandırmanın ilk yolu düzen kurmaktır. Aile bu düzeni tutarlı davranışlarla, rutinlerle ve kurallarla sağlayabilir. Düzen kurulduktan sonra çocuk kurala uymazsa problem çözme kısmına gelir. Aile çocuğun neden kurala uymadığını anlamaya çalışmalı ve problemi çözmesi için ona destek olup, onun duygularını onaylamalıdır. Çocuk bütün bunlara rağmen sorumluluğunu yine yerine getirmezse, ceza ya da ödül verilmez davranışın bedeli ödetilir.

Ödülle iş yapan çocuk, kontrol edilmiş hisseder. Kontrol ettiği içini o işi yapma şevkini (iç motivasyonu) öldürür.

Çocuklara keyifli işler (oyun, çizgi film)için ödül verilmez.

Çocuklara bir iş karşılığında ödül verince, amaç o işi en iyi şekilde yapmak değil, en kısa sürede bitirip ödülü almak olur. Çocuklar ödüle ulaşmak için yeni şeyler denemekten vazgeçer ve seçebilecekleri en kolay işleri seçerler bu da gelişimi durdurur.

ALANYA
REHBERLİK VE ARAŞTIRMA
MERKEZİ

ÖDÜL
VE
CEZA

Adres: Kadıpaşa mah.Bostancıpınarı cad.No: 39/1 Alanya/ ANTALYA

Tel: 0(242) 511 50 30) Faks:0(242)511 50 93

e-mail: al353097@gmail.com-alanyaram.meb.k12.tr

Ödül nedir?

Ödül, bir koşula bağlı olarak verilen ve verilen kişi tarafından cazip görünen bir obje ya da etkinliktir. Bir objeyi ödül yapan onun 'koşul' olarak verilmesidir. Ödül, bir kontrol aracıdır.

Ödül gerçekten işe yarar mı?

Ödül ,hava kaçıran bir tekerleğe sürekli dışardan hava vermeye benzer..

Ödül vererek bir çocuk motive edilebilir. Çocuk o işi yapar, hatta heyecanla yapar ama ödül vermeyi bıraktığında, çocuk da o işi yapmayı bırakır. Çocuğun davranışı bırakmaması için sürekli ödül vermeniz gerekir. Ödüle alışan çocuğun beyni dopamin salgılamayı bırakır. Yani o ödülün zevk almamaya başlar. Çocuğu tekrar motive etmek için de ödülü değiştirmeniz ya da daha büyük bir ödül vermeniz gerekir bu da sürdürülmesi zor olan bir durumdur.

Ödül mekanik işlerde performansı artırır ama muhakeme isteyen işlerde arttırmaz.

Çocuk ödülle iş yapmaya alıştırsa, kendi sorumluluğu olan işler için bile sizden ödül talep eder ve **sorumsuzluk bilinci** gelişir.

Ödülle iş yapan çocuk, **kontrol edilmiş** hisseder. Kontrol ettiği için o işi yapma şevkini (**iç motivasyonu**) öldürür. Ödül amaç olması gereken şeyi amaca dönüştürdüğü için o işi **değersizleştirir**. 'Ödevini yaparsan, bilgisayarla oynayabilirsin' dediği an ödev araç bilgisayar amaç olur. Hatta çocuk ödevi bir engel olarak bile görebilir.

Ödül kişiye bilişsel çelişki yaşatır. 'Ben bu işi ödülle yapıyorsam, bu işi sevmiyor olmalıyım diye çıkarım yapar ve o işe ilgisi azalır. Çocuk bilir ki keyifli işler (oyun, çizgi film)için ödül verilmez.

Çocuklara bir iş karşılığında ödül verilince, amaç o işi en iyi şekilde yapmak değil, en kısa sürede bitirip ödülü almak olur. Çocuklar ödüle ulaşmak için yeni şeyler denemekten vazgeçer ve seçebilecekleri en kolay işleri seçerler bu da gelişimi durdurur.

Ödül var olan **değeri** öldürür. Değerler içselleştirme yöntemiyle kazanılır. Ödül kullanılıncaya değerkler dışsallaşır ve kişi sadece kontrol mekanizması varsa, o değeri sergiler.

Amaç ödül kazanmak olunca, insanlar daha çok etik dışı davranışlara yöneliyor. Birçok insan yakalanmayacağını bilirse, ödüle ulaşmamak için etik dışı davranışlar sergiliyor. Ödül **ahlaklı olmamayı** öğretiyor.

Ödül ve rekabet olduğu zaman, insanlar birbirlerini düşman olarak görüyor çünkü diğer insanlar ödül ile kişi arasında bir engel oluşturuyor. Ödül ilişkilere zarar verdiği için insanları **mutsuz** ediyor.

Kişi rekabet ve ödül ortamında kazanınca, kazanamayanları kendinden düşük görüyor ve aşağılıyor. **Narsisim** gelişiyor.

Rekabet ve ödül ortamında kaybedenler, kabul görmedikleri için mutsuz oluyor. **Özgüvenleri** sarsılıyor.

Ödül bir yada iki defa çocuğun hiç deneyimlemediği bir etkinliği deneyimletmek için kullanılabilir. Sonra bu deneyimle iç motivasyon

Ceza

Ödül ve ceza aslında aynı şeydir. İkisi de kontrol mekanizmasıdır. Aile çocuğa ödül vaat ettiği an, aslında bir de gizli ceza vermiş oluyor. Çocuk ödüle ulaşamadığında oluşan ceza etkisi çocuğa daha fazla tahribat veriyor çünkü çocuk, hem işi yapamadığı, hem ödülü alamadığı hem de ailesini hayal kırıklığına uğrattığı için üzülüyor.

Ceza olduğu zaman kişi, 'Bu işi de yapmam, cezamı da çekerim' der. Ceza o davranışı yapmamayı **meşrulaştırır**.